

ELŐFIZETÉSI ÁRAN:

A kiadónálban átvéve:
 Egy évre — 10 kor.
 Helyben kézbe adva:
 Egy évre — 20 kor.
 Vidékre postán szállítva:
 Egy évre — 24 kor.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Kiadás minden nap a déli órákban
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 2.
 A szerkesztőség kérések visszaküldésére
 vagy megválaszolására nem vállal felelősséget.
 Hirdetések és hirdetések a kiadóhivatalban intézendők.
 Helyes cím: Nagyvárad, Apáca-utca 2. sz. ajtó.

NAGYVÁRAD, szeptember 5.

Inségkölcsonök.

(K. Ö.) Dicséret illeti a Marosvásárhelyi Takarékpénztár Rt. igazgatóságát, mely az inséges esztendő gazdasági következményeinek figyelembe vételével elhatározta, hogy a kormány és társadalomnak az inség enyhítését célzó munkájában olyképpen vesz részt, hogy a segélyakció vezetésére hivatott közigazgatási és társadalmi tényezők és azoknak, akiket ezen tényezők ezen u. n. inség-hitelre ajánlanak, gabona és takarmány-félék beszerzésére kellő üzleti biztosíték mellett önköltségen, minimális kamattal és bocsájtja a szükséges pénzt rendelkezésre. Továbbá elhatározta, hogy a tőketörlesztésektől az inséges év tartama alatt eltekint és végrehajtásokat nem fogatosít.

Szeretnők, ha a marosvásárhelyi pénztintézet példáját hazai pénztintézetek követnék, mert csakugyan sok-sok tényező vállvetett munkájára van szükség, hogy elháríthatók legyenek azoka veszélyek, melyek az országot a silány termény és takarmányhiány következtében fenyegetik. Csoportosítsuk az indokokat.

Takarékpénztáraink általában azok kivételével, melyek létét hűtlen kezelés és a szakértelem hiánya alá nem ásta jó üzleteredménnyel dicsekedhetnek. Sajnos, hogy éppen a gazdasági válság hiz-

lalta a részvényesek tárczáját és sok-sok helyen nem egy takarékpénztár fényes üzleteredménye számos gazdasági egzisztencia összeroppanásával van összefüggésben. Az emberszeretet és méltányosság szempontjából követelhetők, hogy a takarékpénztárak segítségére siessenek inségkölcsonökkel azoknak, kiknek szorult helyzete teszi lehetővé a befektetett tőkének sok helyen fényes, de általában is jó kamatoztatását.

De az észszerűség is azt fogja takarékpénztárainknak javasolni, hogy a marosvásárhelyi takarékpénztár példája után indulva, inség kölcsonöket engedélyezzenek. Mezőgazdasági állam lévén, a takarmányhiány az ország lakosságának legnagyobb részét érinti. Mi lesz a kisgazdák ezreivel, ha az állatállományon a takarmányhiány miatt tudni kényszerül? A föld termőereje megcsökken, a kisgazda bevételi forrása bedugul, táplálkozása rosszabbodik, munkaereje fogy, teherviselési képessége csökken. Bocsánatot a triviális hasonlatért, de a takarékpénztárak az olcsó inség kölcsonök folyósításával életben tartják azt a tehenet, melyet rendszeresen fejhetnek. Vigasztalóbb azonban még mindig a kis egzisztenciák sulyosabb feltételek mellett való fentartása, mint annak végleges elpusztulása.

Van azonban még egy ok, mely a takarékpénztárakat inségkölcsonök engedélyezésére rávehetné. Ismeretes ugyanis,

hogy a sok takarékpénztári sikkasztás miatt a takarékpénztáraknak nem valami jó a híre a nagyközönség körében. A kisgazdák ezrei is gyűlölséggel van eltelve a vidéki pénztintézetek iránt, melyek rajta éveken át uzsoráskodtak. Annak az akciónak is, mely a pénztintézetek reformja elnevezése alatt indult meg, az a célja, hogy a betevők érdekeit biztosítsa, a könnyelmű és rosszakarátu kezelés ellen. Ezért sürgeti az állami ellenőrzést. Nem gondolja azonban meg, hogy az autonomikus uton létesítendő reform ugyanazt a célt érheti el, anélkül, hogy sulyos, a pénztintézetek szabad mozgását gátló béklyókat rakna a pénztintézetekre. Ennél szebb alkalom már alig kínálkozhatik, mint a mostani, mikor a pénztintézetek meggyőzhetik a nagy közönséget, hogy bennök is lakozik érző szív és hogy képesek áldozatot is hozni embertársaink érdekében.

Ezzel azonban nemcsak a közvagyonnak tennének kiszámíthatatlan szolgálatot, hanem a pénztintézeti reformot sürgető mozgalomnak is oly irányt adhatnak, mely megfelel pénztintézeink történelmi fejlődésének, az autonomikus uton létesítendő reformnak.

Adja Isten, hogy hitünkben meg ne csalatkozzunk.

Apponyi Albert gróf Newyorkban.

Newyorkból táviratozzák a Kivándorlási Ertesítőnek, hogy Apponyi Albert gróf szeptember 5-én...

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A japán hadseregről.

Írta: Ferencz Ferdinánd trónörökös.

Ferencz Ferdinánd főherceg 1892—93-ban tett világtörli utjából tudvalevőleg igen érdekes naplófeljegyzéseket tett közzé. Ezekben többször szó esik a japán hadseregről is. A kiváló megfigyelésekből közöljük az alábbiakat:

Minden zászlójelzés nélkül hajóztam be Nagasagi kikötőbe. Ez okozta, hogy a japánok nagyszámu, ott veszteglő hadihajói a szokásos üdvözléseket és zászlófogadtatást meg nem tették, bár erre minden előkészület megtörtént. A kikötőben egy torpedócsónak villámgyorsasággal körülevetve hajónkat és megmutatta kikötőnköt, amelyet a vízben uszó és ami színeinket viselő zászló jelzett.

A kikötő bejáratánál egy nagyobb angol cirkáló hajó vesztegelt, a Leander. Valami gépzavar kényszerítette, hogy ide vonuljon.

Azonkívül volt a kikötőben egy japán hadihajóosztály, még pedig az »Itsukutsia« zászlóshajó, továbbá a »Matsusima«, »Takawo«, »Takatshibo«, »Kaimon« és »Kutsuragi«. Ezekhez csatlakozott a mi kalauzhajónk, a »Gajejama« is.

Mindezek a hadihajók el voltak látva a tengerészeti technika és felszerelés minden újdonságával; mert japán a maga tengeri hadáért nem csekély áldozatokat hozott és roppant büszke rá. Jelenleg az állomány 55 hajó 55,053 tonnával, 79,694 jelzett löerőre és 439 ágyúval. A legénység száma 6815 ember.

Az utcákon »Kumamoto« teljes garnizonja alkotta a sorfalat, a fogadási szárnyon az összes szolgálatban levő tisztek állottak, akikhez a sorfalcsapatok, még pedig legközelebb a 13. és 23. gyalogezred csatlakoztak. A japán hadsereg teljesen francia mintára van felszerelve. A gyalogság, mely parádében vonult ki, kék kabátot visel piros parolival, amelyen az ezred száma látható; a nadrág is vörös. A csákó fényezett bőrből készült, kevésbé csinos formájú.

A csapatok Japánban készült, Murata-rendszerű 11 milliméter kaliberű hátultöltőkkel vannak felfegyverkezve, amelyeket azonban állítólag 8 milliméter kaliberű ismétlőkkel fognak felcserélni. A felszerelést kiegészítik kardbajonett és borju, utóbbi a mi régi háti bőrdíjainkra emlékeztet. Komót egyenruhával, amelyet különösen egyszerű gyakorlatnál nyáron használnak fehér vászonöltönyök és tányérfarmájú sapkák szolgálnak. A tisztek a kardok lehajtásával és oldalt tartásával szalutáltak, míg a legénység tisztegett, oly fegyverfogás, melyet a mi hadseregünknel már nem láthatunk.

A lovasság loanyaga kitünő, kiképzése is elég jó. Uniformisa cizfira és izléstelen. Sötét-kék atilla sárga sujtásokkal, piros nadrág széles zöld sávval; fegyverzete lovassági kard és Murata szerkezetű karabély.

A tüzérség egyenruhája kék- és zöld színű, fegyvere 75 centiméteres hátultöltő bronz-puska. Az ágyuk elé fogott lovak javarészt mének; kielégítő. A train-csapatok egyenruháját kék hajtóka disziti, lőtakarója zöldszínű; a műszaki csapatok uniformisa sötétkék posztó

Továbbá Carlsbadi Czipők, Csizmák, Galocsnik, Kalapok, Sapkák, Ingek, Gallérok, Kézeltők, Lábravalók Nyakkendők, Keztyűk, Harisnyák, Zsebkendők, Inggombok, Pénztárczák, Fésűk, Kefék, Szappanok, Esőernyők, Téli alsó Ingek, Nadrágok Gamáslik, Törülközők, Szalmazsákok, Ágy- és Paplan Lapedők, Gyapju Takarók, Chiffonok, Vászna, Crettonok, Barchetek, Belésárak stb. feltűnő olcsó árak mellett

FÁBRY TESTVÉREK nagyáruházában Nagyvárad, Fő-utca.

A szülők b. figyelmébe!

Iskolai idényre leány és fiu *fehérneműek* bármely intézet előírása szerint, mérték után is készítve.

Telefon sz. 76.

Vidéki megrendelések 10 koronán felül bérmentve küldetnek. Meg nem felelő árút becsérélünk, vagy a pénzt visszaadjuk.

Elősmert szolid és legelősb bevásárlási hely!

tember 3-án érkezett Newyorkba. A hajónál óriási tömeg várta érkezését, mely élén a magyar egyesületek küldöttivel, nagy lelkesedéssel és örömmel fogadta.

A magyar delegátusok nevében az Astor-Waldorf-szállóban Mohay Sándor, az amerikai magyarság nevében a fogadó bizottság elnöke, Agoston Gábor üdvözölte Apponyt lelkes szavakkal.

Vasárnap délután az egyesült magyar egyesületek Apponyi Albert gróf és a magyar delegátusok tiszteletére a Grand Central Palacban fogadó disznóünnepet rendeztek.

A kassai püspökség jubileuma.

— Saját tudósítónktól. —

A kassai püspökség alapításának évszázados ünnepségei vasárnap betelődést nyertek. A reggeli fényes misén, melyet a székesegyházban az illusztris egyházi Bubics Zsigmond püspök szolgáltatott, a kultuszminiszteren kívül valamennyi katonai és polgári hatóság képviselve volt. A mise után az egyházfeljedelem nagyszámu papság kíséretében körüljárta a domot s visszatérve a templomba, Buschek Antal győri apátkanonok mondott nagyhatású mély gondolatban bővelkedő leandületes szentbeszédet, amely külön füzetben is megjelent. Majd pedig az énekkar egyházi énekeket adott elő katonazene kísérettel.

A délelőtti folyamán Kassa város törvényhatóságának bizottsága tisztelgett a püspöki palotában. Münster Tivadar kir. tan. polgármester meleg szavakkal üdvözölte Kassa nagynevű püspökét, akinek a város fejlődése körül igen nagy érdemei vannak.

Bubics püspök meghatottan mondott köszönetet s szavait ezzel végezte: Nemes Kassa város küldöttéiként jöttek el önök én hozzám hogy az évszázados jubileumát ünneplő püspökséget tiszteljék meg megjelenésükkel. A kassai püspökségnek rövid egy évszázad folyamán nagy eredményeket és szép sikereket adatott elérnie.

amiben kétségkívül a legjelentősebb része van a derék város kiváló polgárságának. Midőn 17 évvel ezelőtt ezen egyházmegye élére rendeltetem, igaz örömmel jöttem az olyan jeles város falai közé, aminőnek Kassa országszerte ismeretes. Ez a benső rokonérzés azóta napról napra, évről-évre velünk együtt egyre öregbített, míg önök szivesek voltak módját találni, hogy még közvetlenebb szálakkal fűzzenek szab. kir. Kassa városához. Érttem ugyanis a diszpolgári megkülönböztetést, melylyel néhány év előtt megtisztelték. Oreg ember vagyok már én, majdnem egyidős a jubiláló egyházmegyével, de fogadom önöknek, hogy ha a végzet rendelése úgy skarná, hogy e várostól valamikor elbucszam, akárhova mennék is, mindenkor szivesen gondolnék az itt eltöltött évekre s büszkén vallanám magamat kassainak. Szívvel fakad a köszönet, melylyel érdemes szónokuk szép szavait viszonzom, arra kérve önöket, vigyék szeretteik, családjaik és polgártársaik köré hálás köszönetemet és atyai áldásomat.

Délben 90 terítékű diszebed volt a püspöki palotában, amelyen az első pohárköszöntőt a királyra Bubics Zsigmond megyés püspök mint házigazda mondotta. Kivüle Berzeviczy Albert közoktatásügyi miniszter a jubiláns egyházmegyét s nagynevű főpapját, mint a Lipót-rend nagykeresztjét élte.

A keletázsiai háboru.

Nagy küzdelem után a japánok vasárnap reggel egészen hatalmukba kerítették Liaojangot. Az orosz utóvéd csapatai, amelyeknek visszavonulását csak a nyugati oldalon lévő erődítések eleste után rendelte el Kuropatkin, rendkívül véres harcokat kellett vívniok a japánokkal, hogy aztán a Taiczi folyón átkelhesenek.

A harcról kevés részletet tudunk. Kevés hírvan ma arról is, hogy mi történik a Taiczi folyó északi oldalán. Szaharov tábornok egy jelentése a szeptember másodikáig történt dol-

gokról számol be s Kuropatkin jelentéséből, mely tegnapról kelt, csak az tűnik ki, hogy a visszavonuló orosz hadsereg Jantaj alatt a vasuti vonaltól délre áll s ott van Stackelberg szibériai hadteste is, amelyet Liaojangból való visszavonulása közben csaknem körülzártak a japánok.

Kuropatkin Jantajnál tovább nem tud menni, mert ott állnak Kuroki csapatai, amelyek az újabb hírek szerint megszállták és szétrombolták a vasuti vonalat. Liaojang elfoglalása után pedig most már az egész japán hadsereg átvonul a Taiczihón Kuropatkin üldözésére.

Mai távirataink a következők:

Az eddig lefolyt háboru egyes részletei a következők:

A tengeri uralom megszerzése.

Február 6. A diplomáciai érintkezés megszakítása. A japán hajóhad a tengerre megy. Február 7. A japán csapatok megszállják a Fusan, Masampho és Gensan kikötőket.

Február 8. és 9. Az orosz «Retvizán» «Cesarewitsch» és «Pallada» hadihajók megtámadása.

Febr. 9. Az orosz «Warjag» és «Korejecz» hadihajókat elsüllyesztik a japánok.

Február 13. és 14. Torpedótámadások Port-Arthur ellen.

Február 24. és 25. A japánok először kísérlék meg, hogy Port-Arthurt elzárják.

Február 25. Nagy tűzértségi csata.

Márczius 8. Makarow veszi át a parancsnokságot.

Márczius 10. Togo erősen lövöldözi Port-Arthurt.

Márczius 26. és 27. Másodszor kísérlék meg a japánok Port-Arthurt elsüllyesztett hajókkal elzárni.

A szárazföldi csata.

Február 10-től márczius 1-ig. A japán csapat észak felé halad előre.

Február 23. Egyezség Japán és Kórea között.

Márczius 8. Anju megszállása. Az oroszokat visszaszorítják.

Április 7. Egész Kóreát megtisztítják az oroszoktól.

amarantvörös hajtókával, felszerelése épp oly modern és praktikus, mint a mienk.

A csapatok kiképzése, mint már említém, meglepően jó s alig különbözik az európai hedseregektől.

A főherczeg ezután a következőképpen számol be benyomásairól:

— A dombról érdekes panoráma tárult elének. Alattunk az erdő terület el, bástyáival és tornyocskáival, távolabb régi erődítmények s a 13-ik és 23-ik gyalogezred modern, pavilonrendszer szerint épült kaszárnyái, melyeket tágas udvarok s gyakorlóterek vesznek körül. A tereken fehérzubbonyos katonák végezték szakasz és századgyakorlataikat. A gyalogsági kaszárnyát, legénységi laktanyát, gyönyörű istálló-épületeket és kovácsműhelyeket láttunk, amelyek a mi hadseregünk pompás lovaslaktanyáira emlékeztetnek.

Ambár a lovassági kaszárnya megtekintése nem szerepel programmonkon, engem, mint volt huszárezredest, ez érdekelt leginkább. Megkértem tehát a herczeget, hogy vezessen oda bennünket, s rendelje el egy lovasszázad kirukkolását. A herczeg készséggel teljesítette

kérésemet és e kirándulás is rendkívül érdekes és tanulságos volt. A japán lovasságot európai mintára szervezték, aránylag rövid idő alatt s bámulatos eredménnyel. Kétségtelen, hogy itt-ott hiányokat is észleltünk, de a katonák kiképzése és felszerelése nagyjában fölülmulta várakozásomat. Minden lovasszázadnak három, a gárdalovasságnak két svadronja van. Egy zászlóaljban béke idején 497 ember szolgál, lóállománya 450 paripa. Az istállók fából készültek, tágasak és szellősek.

A legénység szobáiban fapadlók vannak. Szellős, tiszta helyiségek, melyekben feltűnt nekem, hogy a legénység egyenruhakkal és cipőkkel milyen jól és bőven van felszerelve. Mindegyik katonának dísz és gyakorló egyenruháján, valamint nyári ruházatán kívül még 3-4 csikós zubbonya van. A fekhelyek felett alkalmazott deszkákou mindenütt igen csinos teáskészletek állanak. A legénység, mely nagyon egészséges és erőteljes kinézésű, naponta háromszor étkezik, étkezésétük nagyjára rizsből áll, amelybe elegendő mennyiségű hal vagy hus van keverve.

Ami a lovasság fegyverzetét illeti, feltűnt

nekem a kard, melynek pengéje vékony és keskeny, a kosara pedig oly csekély, hogy az egész fegyver szinte gyerekkard benyomását teszi. A karabélyt nem szorítják a testhez, hanem a katoná minden mozdulatánál a hátán lötyög. Az altiszteknek könnyű és igen praktikus revolverük van, melyek jobbak a mieinknél.

Mialatt a kaszárnya helyiségét szemléltek, a parancsnok elrendelte, hogy a nagy udvaron egy tiszt vezetése alatt egy 14 párból álló lovasszakasz vonuljon ki. A szakasz a legkülönbébb mozdulatokat végezte, teljesen hasonlatosak a mieinkhez. Végül a legénység körben lovagolt körülöttünk és alkalmat nyújtott nekünk, hogy a lóanyagot alaposan megvizsgáljuk. A japán kormány néhány év előtt számos magyar fedezőment vásárolt és ezeket az ország különböző részeiben állította fel. Ez apamének utódaiból származik a mai japán katonaló, mely már az első pillantásra elárulja a magyar vért.

A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre

MITTEILER EDE

Nagyvárad,

Fő-utca.

(Uri Casinó-épület).

TELEFON 520.

angol divat férfiszabó-cség

Szövetek méterenként nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít *férfi-öltönyöket*, s minden e szakba vágó ruhaneműeket. — Női costumöket, valódi angol SZÜVETEK nagy választékban.

A Jalu melletti csatától Port-Arthur bekerítéséig.

Május 1. A Jalut átlépi az első japán sereg.

Május 2. Föngvancseng megszállása.

Május 2. és 3. éjjel. Port-Arthur elzárása.

Május 5. A második japán sereg megérkezése.

Május 13. A Port-Arthur és Liaojang közötti vasúti összeköttetés megszakítása.

Május 26. Kiaucsunál folyik az ütközet.

Port-Arthur megszállásától a liaojangi csatáig.

Junius 14. Oku győzelme.

Junius 21. Oku megszállja Haingjutschenget.

Junius 25—29. A japán csapatok elfoglalják az összes fontosabb hegyi utakat.

Julius 9. A második sereg megszállja Kaitschant.

Julius 16. és 17. Keller tábornok támadását visszaverik.

Julius 24. Taschitschást 15 órai erős csata után megszüntetik az oroszok.

Julius 30. Ütközet Juschrinzánál és Nutschwangnál.

Augusztus 25. A Liaojang elleni harc megkezdése.

Kuropatkin jelentése.

Pétervár, szept. 4. Kuropatkin tábornok táviratozza Miklós csárnak tegnapi: Ma a hadseregünknek egy nagy része, beleértve az 1. szibériai hadtestet is, attól a szárnyvonalától délre áll, amely Jantaj állomásról Liaojangtól északra tizenhét versztnyire a Jantaj-bányákhoz vezet.

Bár a japánok csapataink közvetlen közelében voltak, ma arra szorítottak, hogy a nagy fűből lövöldözzenek. Csapatainknak az a része, mely Liaojangban van, átkelt a Taiczibó jobbpartjára.

A csapatok működésének terepe majdnem teljesen magas fűvel van benőve, ami rendkívül akadályozza a tevékenységet. Orlov vezérőrnagy osztályának tegnapi visszavonulását főleg az okozta, hogy a japánok a nagy fűből lövöldöztek. Ez osztály vesztesége jelentékeny. *Egyetlen ezred maga ezeröttszáz embert vesztett el.*

Liaojang elfoglalása.

Tokió, szept. 5. Vasárnap reggel kilencz órakor a japánok megszállták Liaojangot.

Tokió, szept. 5. Oyama tábornagy táviratozza mai kelettel: Délelőtt kilencz órakor egész éjjel és ma délelőtt tartó heves harc után Liaojang egészen hatalmukba került. Veszteségeink úgy látszik, nagyok. A Taiczihó jobb partján folyó dolgokról nem kaptam jelentést.

Menekülés össze-vissza.

London, szept. 5. Kuropatkin vert serege teljesen demoralizált, amely a Taicho folyón való átkelés alkalmával tünt ki leginkább, a hol az ellenségtől való félelem miatt menekülés közben rettenetes jelenetek játszódtak le. A híres kozák csapatok rendkívül gyáván viselkedtek s összes ténykedésük abban nyilvánult, hogy visszavonulás közben a kínai falvakat kirabolták.

Kuropatkin megkerülése.

Oyama tábornagy táviratozza a következőket: Az oroszok ezombaton felgyújtották a Liaojang pályaudvarához közel fekvő raktárakat. Kuroki tábornok Szaznagoba csapatokat hagyott hátra a jobbszárny védelmére és erős kanyarulatot tett nyugat felé, hogy elérje a vasutat és Liaojangot megkerülje.

Páris, szept. 5. Ma már az oroszbarát

lapok is konstatálják, hogy Kuropatkin vereséget szenvedett és hadserege elvesztette ellenálló képességét.

Az első japán hadsereg előnyomulása a Taiczi folyón át eldöntötte az orosz főhadállás sorsát. *Kuroki* valóban bravuros munkát végzett, amikor az oroszok elébe vágott. Kuroki átvonulni engedte Kuropatkin a Taiczihón, de Jantajnál utját állotta. *Orlov* hadteste már megkísérelte, hogy áttörje Kuroki hadállását, de visszaveretett. Kuroki közben Anpingon át újabb csapatokat kapott erősítésül.

Port-Arthur ostroma.

London, szept. 5. Mint a Daily Telegraph jelenti Csifuból, Port-Arthur bombázását éjjel nappal folytatják. Egy napon 120 gránát esett le a városra, de többnyire nyílt terekre. Az orosz hadihajók ágyúzzák a japán állásokat. Augusztus 29-ikén a Baján, Peresvjot, Retvizán és Pallada hajók elhagyták a kikötőt és két mért-földnyire mentek ki a tengerre anélkül, hogy a japánok megtámadták volna. A szárazföldről egy gránát a Peresjejet sorhajóra esett és 15 embert megölt. A megsérült hajók javítását állandóan folytatják. Az élelmiszerek behozatala mind nehezebbé válik.

Ugyanaz a lap jelenti Szeptember 4-ről: Nogi tábornokot annyira leverték a Port-Arthurnál tapasztalt balsikerek, hogy csak nehezen lehetett viszatartani attól, hogy az ostromló hadoszlopok élére álljon. Az oroszok és a japánok Csifuból hivatalosan hírül adták, hogy a Port-Arthur előtti hadműveletekben szünet állott be.

Egy nehéz orosz ágyú szétrobbant. Ebben annak bizonyítékát látják, hogy az ágyuk el vannak használva.

Páris, szept. 5. Az Eche de Páris Pétervárról értesül, hogy a hadügyminiszter a francia nagykövet kérelmére táviratilag kérdést intézett Sztössel tábornokhoz, hogy Cudervilló rancia katonai attassé, akinek sorsáról Párisban aggódnak, mikor és mily körülmények közt hagyta el Port-Arthurt.

A japán-koreai egyezmény.

Tokió, Szept. 5. Ma közzetették a Japán és Korea közt Soenban augusztus 22-ikén létrejött szerződést. Eszerint Korea kötelezi magát egy Japán által ajánlott japán embert pénzügyi tanácsadóként és egy Japán által ajánlott külföldit a külügyi hivatalban diplomáciai tanácsadóként alkalmazni. Minden pénzügyi dolgot, valamint a külpolitikára vonatkozó minden jelentékenyebb intézkedést csak az illető tanácsadók meghallgatása után szabad elintézni. A koreai kormány köteles mielőtt idegen hatalmakkal szerződéseket és egyezményeket köt és egyéb fontos diplomáciai ügyeket elintéz, pl. külföldieknek koncessziókat ad, vagy külföldiekkel egyéb szerződéseket köt, kikérni Japán tanácsát. Pénzügyi tanácsadóvá. Basatát a tokiói bevételi hivatal igazgatóját és diplomáciai tanácsadóvá, mint már jelentették, Stevens követségi tanácsost nevezték ki.

Új roham Port-Arthur ellen.

London, szept. 5. Port-Arthur ostroma újból megkezdődött. A japánok vasárnap megszállták az újonnan számozott harmadik számú erődöt, ahonnan sikeresen bombázzák a belső várakat, amelyek soká semmi esetre sem tartják magukat. Csifuból azt jelentik, hogy Togo tengernagy megjelent a kikötő előtt, hogy az ott állomásozó orosz hadihajókat ütközetre bírja.

Liaojang megszállása után.

Budapest, szept. 5. (Saj. tud. táv.) Londonból jelentik: Kuropatkin átkelt a Taicze folyón, nyomában Oku és Nodzu szintén átkeltek s most heves ütközet folyik a folyó jobb partján az ellenséges csapatok közt. Erről az ütközetről még

részletek nem érkeztek. Londonban bámulják az oroszok szívósságát. Annyi vereség után még mindig tartja magát. Liaojangnál bár teljes és döntő győzelmet arattak a japánok, mégis az orosz hadvezetőség dicséretére válik, hogy válságos helyzete daczára el tudta kerülni, hogy Liaojang az orosz hadsereg Sedánjává váljék. Londonban szerették volna, ha az orosz sereget a liaojangi vereség jobban megviselte volna, mert az esetben biztos kilátás volna a békekötésre. Tokióban az öröm óriási. Feszült várakozással vannak Kuroki hadoszlopához, mely a vasúti közlekedést akarja meggátolni Mukdenbe. A liaojangi harcokban nagy nélkülözésnek voltak kitéve a katonák mindkét részen. Egy Mukdenbe került japán sebesült beszélte, hogy két napit se nem ettek, se nem aludtak semmit. Oyama jelenti, hogy az oroszoknak márcsak egy elővonala van. Liaojangtól délre, hogy fedezze a csapatok visszavonulását. A japánok elérték a visszavonuló sereget s most a Jamten bányánál harcban állanak velok.

A vereség hatása.

Budapest, szept. 5. (Saját tud. táv.) Pétervárról jelentik a Berliner Tagblattnak, hogy a liaojangi vereség híre nagyon lesújtólag hatott. A katonai körök véleménye szerint a liaojangi csata Kuropatkin terve szerint történt, s még az oroszok helyzete éppen nem aggodalmat keltő. Más vélekedés szerint ha Kuropatkin 4 hét alatt rendbe nem hozza seregét, az egész háboru véget ér gyászos kudarczával az orosz fegyvereknek, mert akkor Port-Arthur sem tarthatja magát s még Mukden is könnyen az ellenség prédájára jut.

Port-Arthur ostroma.

Budapest, szept. 5. (Saját tud. táv.) Csifuból jelentik: 2-án reggel a japánok újra támadták Port-Arthurt, különösen az oroszok baloldalát szorongatták, de aztán visszavonultak és megkezdődött a vár bombázása. A japánok Susigunból, az oroszok Ancsusanból lönek. Elestett a támadások alatt 8000 japán, az oroszok vesztesége 3000 ezer ember.

UJDONSAGOK.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetésü díjaikat mielőbb kiegyenliteni sziveskedjenek.

* **A városi tisztviselők drágasági pótléka.** Tudvalevőleg Nagyvárad város kisebb javadalmazásu tisztviselői s szolgálai nagy drágaság miatt drágasági pótlékért folyamodtak a törvényhatóságához. Időközben a községi tanítók is folyamodtak. A kérvények kiadattak a pénzügyi szakbizottságnak, mely a városi tisztviselők s a szolgálk kérését méltányosnuk, de a tanítókat elutasítandónak véleményezte, mert ők korpótlékot élveznek. A drágasági pótlékra 25000 korona jelöltetett ki

Ragány János főszámvevő el is készítette a felszólalási tervezetet. E szerint a 2000 koronán aluli fizetést élvező városi tisztviselők, kivéven a tanítókat, továbbá a szolgák és azon rendőrök, kik nem részesültek eddig aszokásos segélyben, fizetésük 8 %-át mint drágasági pótlékot fogják megkapni. Az állandó választmány magévá tette a tervezetet s kijelölte a fedezetet. A kiadandó drágasági pótlék összege 22646 korona. A drágasági pótlék fölött a csütörtöki közgyűlés dönt.

* **A szeptember havi közgyűlés.** E hét csütörtökén tartja Nagyváradi város törvényhatósága a szeptember havi közgyűlését. A tanács, mint állandó választmány, dr. *Beöthy* László főispán elnöke alatt tegnap délután foglalkozott a közgyűlés egyes pontjaival és megállapította a tárgysorozatot. A közgyűlés nagyon enyhe lefolyásúnak és rövidnek ígérkezik, amennyiben a különben nem nagy számú tárgyak közt oly nagyon fontos nincsen. Egy néhány pártolás végett megküldött felirat, pár szabályrendelet, köztérvteli szerződés, néhány tisztviselő szabadságolása kerül napirendre.

* **Kapunyítás az iskolákban.** Nagyváradi a középiskolákban vasárnap délelőtt folyamán ment végbe az új tanév ünnepies megnyitása. A *premontrei rend kath. főgimnáziumában* reggel 9 órakor kezdődött a tanévnyitó ünnepély. Előbb a rend templomában Veni Sancte volt, melyen a tanári kar, az ifjuság teljes számban s számos szülő megjelent. Résztvett a megnyitáson *Nátafalussy* Kornél kir. tanács, tanker. főigazgató is. A szentmise után a díszterembe vonultak, hol *Novotny* S. Alfonz igazgató tartalmas, lelkesítő beszédben nyitotta meg, az 1904—905-iki iskolaévet. Végül felolvasták a rendszabályokat. — A *felső kereskedelmi iskolában* szintén 9 órakor volt a tanév megnyitása. Az egybegyűlt ifjuságnak dr. *Kovács* S. János szép beszédben hasznos, jó tanácsokat adott s serkentette őket kitartó szorgalmas munkára. A tanári karon kívül jelen volt a megnyitáson az iskolafentartó kereskedelmi csarnok részéről dr. *Hoványi* Géza s *Reismann* Mór stb.

* **Kossuth-szobrok a falvakon.** A főváros Kossuth-szobra — készül. A nagyváradi fog — készülni. De hogy melyik lesz készen valamikor? Azt fölötté nehéz megmondani. Ugy látszik, a városok félnek Kossuthnak szobrot emelni. A lelkesedés, annak idején, megindult mindenfelé, de aztán abban is maradt mindenfelé. Mintha valami fagyos kéz nyomta volna le a lelkesedést. A fagyos kéz azonban nem ér el a falvakba. A Dunántul egyik kicsi falujában, *Ajka* községben a napokban leplezték le Kossuth Lajos szobrát. A szobor *Ováry* Ferencz képviselő ajándéka, az impozáns talapzat nagyarányú költségeit maguk a lakosok gyűjtötték össze fillérenként. Mit szól ehhez Nagyváradi és a főváros Kossuth-szobor alapja?

* **Irnoki állás a városházán.** Az állandó választmány tegnapi ülésén *Rimler* Károly polgármester bejelentette, hogy a csütörtöki közgyűlésen bemutatandó polgármesteri jelentés kapcsán előterjesztést fog tenni a néhány hónappal ezelőtt szembaja miatt állásától visszavonult *Erdődi* Adolf irnok helyének betöltése iránt. A polgármester szükségesnek tartja, hogy az irnoki állás betöltessék minél előbb, annál inkább, mert a városnak van oly buzgó, lelkiismeretes s képzett napdijasa, ki részleg mindenképen arra, hogy munkássága leköttesse a városhoz s egzisztenciája is jobban biztosítható. *Tóth* László napdijas, a tanács iktató vezetője a komoly jelölt a meg-

üresedett irnoki állásra s bizonyára el is nyeri.

* **Tanítói a fehér asztalnál.** A premontrei kanonok rend, az 1904—5. tanév ünnepélyes megajítása alkalmából díszbédet adott, melyre a helybeli tanítózettek igazgatói voltak hivatalosak. Ott voltak: *Nátafalussy* Kornél tankerületi kir. főigazgató, dr. *Bozóky* Alajos a kir. jogakadémia igazgatója, *Stauber* József az áll. főreáliskola-, dr. *Kovács* S. János a felső kereskedelmi iskola-, *Winkler* Lajos a községi polgári fiúiskola igazgatója, továbbá dr. *Márkus* László a rend ügyvédje, *Lencsés* János peczeszentmártoni plébános, *Rátkai* József, *Váradi* A. és a rend összes tagjai. Az első felköszöntőt a ház főnöke, a főgimnázium általánosan nagyrabecsült igazgatója: *Novotny* Alfonz mondotta, ki poharát a vendégekre emelte, kiemelve különösen a tankerület kiváló érdemű főigazgatóját, *Nátafalussy* Kornélt, kinek bölcs vezetése alatt a nagy tankerület összes középiskolái a mintaszerű haladás útján haladnak; éltette továbbá a jogakadémia tudós igazgatóját, s a többi iskolák megjelent vezetőit. Végül tanártársaihoz fordult, kiknek mindenkor tanusított fáradhatlan, hazafias és sikeres működésére Isten áldását kérte. A gyönyörű áldomás után *Nátafalussy* Kornél emelkedett szóra. Klasszikus, szellemes nyelven fejtegette a tanári hivatás fontosságát és mély meggyőződéssel nyilatkozott ama kitűnő sikeréről, melyet a tankerülethez tartozó összes középiskolák évről-évre felmutatnak. Ezek között egyike a legelsőnek a nagyváradi főgimnázium, melynek nagyérdemű igazgatóját és jeles tanári karát éltette. Dr. *Bozóky* A. pohárköszöntőjében különösen hangsúlyozza, hogy a középiskolákban nemcsak az oktatásra, hanem a nevelésre is kiváló gond fordítandó. Minthogy e tekintetben is a nagyváradi főgimnázium példás missiót teljesít, ennek lelkes tanári karának további áldásos működésére emelte poharát. *Kertész* Miksa, a szeretet és meggyőződés melegével köszöntötte *Novotny* A. igazgatót, kiben társai: példás főnököt, lelkes vezért és nagyműveltségű kollegát tisztelnek és szeretnek. Áldomást mondtak még: *Stauber* igazgató és dr. *Márkus* László; előbbi mint a tankerület egyik képviselője; utóbbi mint az intézet egyik hálás tanítványa — füzte elismerésének babérleveleit: a főigazgató és tanári kar iránti elismerése koszorújába.

* **Klobucsár adlátus Nagyváradon.** Nagy napjuk volt tegnap a honvédeknek. Mint jeleztük, *Klobucsár* Vilmos honvéd altábornagy, József főherceg adlátusa vasárnap este Nagyváradra érkezett és tegnap harcszerű lögyakorlatot tartatott az egész honvédezzel. A 4. honvédgyalogezred teljes felszereléssel tegnap kora reggel Kardó alá vonult *Békessy* József ezredes vezetése alatt. Az adlátus megérkezése után megkezdődtek a lövöldözések. Az adlátus nagyon meg volt elégedve az eredménnyel. Az ezred a kora délutáni órákban tért vissza a laktanyába. Ma kedden az adlátus a debreczeni 2. honvédhuszárezred nagyváradi osztálya fölött tart szemlét.

* **A korcsmák, pálinkásboltok vasárnapi szünete.** Több városi és megyei törvényhatóság részint a képviselőházhoz, részint a belügyminiszterhez korábban feliratot intéztek abból a célból, hogy rendeltessék el a korcsmáknak, pálinkakiméréseknek teljes vasárnapi szünete. Hivatkozva e feliratokra *Tisza* István gróf miniszterelnök mint belügyminiszter ebben a tárgyban mult hó 26-áról keltezett körrendeletben tudomására adja az összes megyei s városi törvényhatóságoknak, hogy nem tartja helyesnek s elrendelendőnek a korcsmák s pálinkásboltoknak vasár- és ünnepnapokon egész nap zárvatartását, mert a munkásosztály csak ezeken a napokon tud

szórakozni. Azonban a belügyminiszter arra a körülményekre hívja fel a törvényhatóságok figyelmét, hogy a közérkölciség megóvása érdekében egy régebben kiadott rendelet szerint az említett üzletek *vasár és ünnepnapokon az istentiszteletek ideje alatt*, valamint *egyházi körmenetek alkalmával* azon helyeken, hol a körmenet elvonul, zárva tartandók. Azonban a belügyminiszter megjegyzi e körrendeletében, hogy *tudomása szerint a hatóságok nem ügyelnek fel a rendelet pontos megtartására* és utasítja a hatóságokat, hogy jövőben szigorúan ügyeljenek az említett rendelet végrehajtására s ezáltal a közérkölciség érdekei meg lesznek óva. A belügyminiszteri körrendelet vasárnap érkezett meg Nagyváradi város s Biharmegye törvényhatóságához.

* **Nyugdíjasok, mint vasuti díjnyokok.** A kereskedelmi miniszter rendeletet bocsátott ki a máv. igazgatóságához, a mely utasítást tartalmaz, hogy mindazokat a nyugdíjasokat, akik az igazgatóságnál napidíj mellett alkalmazva vannak, szeptember 1-jétől kezdődőleg apránként el kell bocsátani. A miniszter intézkedése ilyenképpen egyesek érdekére sérelmes ugyan, de egyébként az intencziót elítélni nem lehet, mert sok kenyérlétküli embernek mód nyújtatik arra, hogy keresthez jussanak. A nyugdíjasok pedig, ha rá vannak is utolva a napidíjra, az elbocsátás után sem maradnak kenyér nélkül.

* **A szegénységi bizonyítványok kiadása.** Minap említést tettünk lapunkban arról, hogy az új iskolai év küszöbén a szegényebb sorsú szülők, hogy megostromolták a rendőrséget s az itt kapott vélemény alapján a polgármesteri hivatalt a szegénységi bizonyítvány kiadásáért, hogy iskolás gyermekeik tandíjmentesen végezhessek tanulmányaikat. Bizony szomorú dolog, igen sokan jelentkeztek szegénységi bizonyítványért, a mi egy cseppet sem vall a város általános jólétére. A tegnapi nap folyamán már *hatszázon* jóval felül rugott a kiadott szegénységi bizonyítványok száma.

* **A volt rendőrségi épület sorsa.** Megirtuk régebben, hogy a Moskovits Farkas és Társa cipő- és csizmagyár által bérben birt volt rendőrségi épület örök ároni megvételére dr. *Kurländer* Ede és Moskovits Miksa ajánlatot tettek a városnak. Most Moskovits Farkas és társa beadványban fordult a városhoz, melyben hosszabban indokolva kérelmüket, kifejezést adnak abbéli szándékuknak, hogy a *Kurländer* és Moskovits által felajánlott összegért ők is megveszik az épületet ugyanazon feltételek mellett s a vétel biztosításul már most hajlandók letenni bizonyos összeget. Vagy pedig, hogy ők is biztosítva legyenek, hogy hamarosan nem kell vállalatukat ismét költöztetni, a mi nagyobb kárt okoz iparvállalatuknak, kössön velük a város hosszabb időre, 15 évre bérleti szerződést, a jelenlegi 4000 korona évi bér mellett s ez esetben is tesznek le a tanács által meghatározandó bármily magas összegű bérletbiztosítékot.

* **A magyar nyelv s a külképviselet.** Említettük annak idején, hogy Debreczen sz. kir. város közönsége pártolás végett megküldte Nagyváradi város közönségének június 30-án és július 1-én tartott közgyűléséből a kormányhoz intézett azon feliratát, melyet a magyar nyelv s jelvények jogának a külképviseletbeni érvényesítése érdekében intézett. Az átirat a csütörtöki közgyűlés elé került. Az állandó választmány feleslegesnek tartja hasonszellemű felirat küldését, mivel a kérdés már interpelláció alakjában a képviselőházban szóvá tett és *Tisza* István nyilatkozott e kérdésben. Annál is inkább nem látja szükségét a felirat

pártolásának, mivel a magyar nyelv és jelvények törvényes jogai a hadseregben is kellőképp érvényesíthetők. Ő Felsője legújabb hadparancsa folytán.

*** Az O. M. G. E. s a galicziai bevándorlás.** Az Országos Magyar Gazdasági egyesület terjedelmes okadatolt feliratban az a kérdéssel fordult a kormányhoz, hogy ejtse módját a Galicziából tömegesen történő bevándorlások megállításának, mely Magyarország gazdasági fejlődésének erős akadály. A feliratot pártolás végett megküldte Nagyvárad város törvényhatóságának is, mely a csütörtöki közgyűlésen tárgyalta. Azonban az állandó választmány napirendre térést javasol, azzal indokolva határozatát, hogy a kormány úgy is fel fogja vetni a bevándorlás rendszabályozásának és megállításának kérdését. Azért nem tudjuk, hogy mégis miért térnek egyszerűen napirendre a dolog felett. Vagy Nagyvárad város még nem érzi szintén eléggé a galicziai bevándorlás hátrányát?

*** A csillagvárosi óvoda.** Nagyvárad város törvényhatósága a Csillagvároson óvodát létesített, amelynek a helyisége azonban még nem készült el. A vallás- és közoktatásügyi miniszter megengedte egy leiratban, hogy addig is bérelt helyiségben nyissák meg az óvodát. Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, most kéri is a tanácsot, hogy sürgősen kössön bérelti szerződést valamely háztulajdonossal a Csillagvároson az óvodaház felépítéséig, hogy az óvoda minél előbb megnyitható legyen. — Csodálkozunk rajta, hogy a város erre költi a pénzét, mert az óvoda bizottságnak és a hatóságoknak tudomásuk van arról, hogy a Csillagvároson a közel jövőben a Bölcsőde-Egylet fog bölcsődét és óvodát állítani. Ott pedig egy is elég lenne.

*** A szociálista fővezérek vagyona.** Az amsterdami szociálista kongresszus alkalmából egy párisi lap összeállítja a főbb nemzetközi szociálista vezérek vagyonának kimutatását. Ebből épületes dolgokat tudunk meg Vallante Ede francia birtokosnak másfél millió frank a vagyona. La Farge Pál franczi merxista hírlapírónak, aki a fordítási jogok ügyvitelével is foglalkozik, 1,200.000 franknyi vagyona van. Ezek a legszegényebbek. A hollandiai Von Kol kereskedő már többre vitte. Jávában kereskedéssel jól megszédte magát, úgy, hogy most 5 millió franknyi vagyont mondhat magának. A belga Vandervele, aki gazdagon nősült, 4 millió és 700 ezer frank ura. A híres német vezér Bebelnek, aki egyébként gyáros, több kastélya és három millió márka értékű birtoka van. Mindezeket felülhaladja Singer cipőgyáros, aki több német banknak is nagyrésztvényese s mintegy hét millió márka vagyonnal rendelkezik. Es ezek a munkásgyűlésen és a szociálista lapokban egyre dörögnek a tőke ellen.

*** Lujza hercegnő.** Bécsi udvari körökben azt beszélnek, hogy a király látogatása Mária Valéria főhercegnőnél, akinek nagy befolyása van a királyra, Lujza hercegnő szökésével van összefüggésben. Mattasich ügyvédje, dr. Stimmer Bécsből kliense után utazott s állandóan távirati összeköttetésben áll dr. Bachrach ügyvéddel, Koburg herceg jogtanácsosával. Így aligha titok a bécsi udvari körök előtt Mattasich tartózkodási helye. Azonban titokban tartják s lehetőleg keveset beszélnek az ügyről nyílt színen. Lujza hercegnő hollétééről azonban nem tudnak. Nincs kizárva, hogy egyáltalában el fognak állani a nagyobb botrány elkerülése végett a hercegnő üldözéséről is.

*** Halálozás.** Ö. v. Balogh Sándorné szül. Csete Juliánna tegnap 5-én reggel 3 órakerületének 80-ik évében rövid szenvedés után elhunyt. Temetése ma kedden délután 4 óra-

kor lesz a Temető utca 651—15 számú gyász háztól. Az elhunyt matronát nagy család gyászolja.

*** Botrány a cukrázdában.** A Kertutcai Özevgy Várhalmi féle cukrázdába vasárnap este 10 óra tájt betértek Nagy Sándor bolti szolga Borsos Gábor napszámos Balog Zsigmond kocsis, Nagy Zsigmond és Döbre István egy szakácsnővel s néhány darab sütemény elfogyasztása után énekszoba kezdtek. Mikor aztán a széles jó kedvükbe nagy zajt csapó társaságot csendesebb magaviseletre hívta fel az üzlettulajdonos, a férfiak felugráltak, egyikük a székekkel leverte a gázcsillárt, az így támadt sötétségben aztán összetörték, zúztak mindent sőt még a cukrázdába lévőket is megverték. Mire a sürgősen hívott rendőrség elérkezett, a jeles társaság két férfi tagja és a szakácsné megugrottak. Nagy Sándort, Borsos Gábort s Balog Zsigmondot azonban a rendőrök elő állították. Mindnyájan lezártak és rendőrség megindítja ellenük az eljárást.

*** Késelés az utcán** Ahrók Gábor csavargó napszámost vasárnap délután 2 óra tájt a Zöldfa utca és nagypiaczter sarkán, hol állandóan berugott napszámosok és kétes alakok tanyáznak, szóváltás közben megkéselte Tikász András kenyeres pajtása. A súlyosan sérült embert beszállították a közkórházba Takácsot pedig lezárták.

*** Találtak egy 2500 koronáról szóló takarékpénztári könyvet, igazolt tulajdonosa átveheti Mendelényi Béla rendőrségi fogalmazónál.**

x Szülők figyelmébe. Az iskola idény küszöbén nagy gondot okoz a szülőknek, hogy hol szerezhetnek be gyermekeiknek olyan jó minőségű cipőt, kalapot, fehérneműt, olcsó tricót, harisnyát, a mely bármely gyermek pajkoságával dacolva sokáig eltart. Jól jár a szülő, ki e czélből Leitner Lázár jóhírű régi nagykereskedő czéget keresi fel, mert ott nem csak a legjobbat, de a legolcsóbban is szerezheti be gyermeke kelengyét.

SZINHAZ.

A színház megnyitása.

A nyári szünet után október elsején nyílik meg ismét a Szigligeti színház — bizalommal az ősi erényben.

Ez lesz az első idény, amelyet Somogyi Károly, miut pályázat nélkül meghívott nagyváradai színházgázgató fog végig vezetni.

Nem akarunk jóslásokba bocsátkozni; az mindig háládatlan szerep. Egy dolgot akarunk kiemelni: Somogyi Károly most már bizalom folytán igazgatja a színházat s ez szinte felhívja arra a figyelmet, hogy fokozottabb mértékben haladjon a jó izlés útján. Vannak Váradon klikkek, amelyeknek ez nem tetszik; vesse el magától Somogyi ezeket a klikkeket.

A haladásnak nyomait mutatja már az alábbi színházi jelentés, amelyben a társulat névsorában néhány örvendetes változást látunk. Onállóbban, az igazi művészet érdekeinek megfelelőbben van a névsor összeállítva, mint volt tavaly a pótidény végén. Ha a műsorban is ilyen változások lesznek, akkor van reményünk a haladásra.

Az előzetes jelentés következőleg hangzik:

Előleges színházi jelentés!

Alulírott, mint a nagyváradai Szigligeti Színház igazgatója, tisztelettel értesítem Nagyvárad szab. kir. város és vidéke n. é. közönségét, miszerint színelőadásaim sorozatát 1904 október hó 1-ső napján, idénybérlet (páratlan) 1-ső számmal megkezdem.

Művezetőségi személyzet: Somogyi Károly

igazgató és főrendező, Erdélyi Miklós titkár, Klenovits György, Krasznay Andor, Szathmáry Árpád szakrendező, Mártonfalvy György kar-nagy, Irmay B. karantitő, P. Laky Eugénia sugó, Losonczy Gábor ügyelő, Halmay Lajos könyvtárnok, B. Horváth Irma balettmesternő.

Előadó személyzet:

Nők: Aradi Aranka operett soubrett. Agnely Irén énekesnő társalgási. Baracsi Rózi naiva. B. Horváth Irma tánczosnő karnő. Benkő Jolán komikáné. B. Koppán Margit énekesnő. D. Tóth Böske tánczosnő karnő. E. Kovács Mariska soubrett drámai szende Garzó Adél soubrett és coloradour énekesnő. G. Szabó Mariska karnő. H. Czene Stefánia segéd-énekesnő karnő. K. Komáromy Eszter karnő. Lengyel Margit karnő. Lengyel Klári karnő. Magda Eszti karnő segédszínesnő Pataky Anna segédszínesnő és karnő. Pataky Vilma segédszínesnő és karnő. Pataky Ilona segédszínesnő és karnő. Szerényi Gizella hősnő és társalgási. Sz. Suszter Mariska karnő. T. Pogány Janka operett komikáné. Verő Janka társalgási. V. Sándor Mariska karnő. Wlassák Vilma opera, operett coloradour. Zách Terka karnő.

Férfiak: Bérczy Gyula operett buffo, komikus.

Bognár János drámai apaszínesz. Békeffy Lajos opera, operett tenorista. Bartók Endre kardalos, segédszínesz. Bokross László kardalos és segédszínesz. Dési Alfréd lyrai szerelmes, társalgási. Erdélyi Miklós naturburach. Erdélyi Sándor kardalos. Gaidzsinszky Pál kardalos. Halmay Lajos segédszínesz, kardalos. Horváth Kálmán opera, operette bariton, népszínmű énekes.

Irmay Béla kardalos. Juhász János kardalos. Klenovits György hős és jellem-színesz. Krasznay Andor salon komikus, kedélyes apa.

Koháry Pál kardalos. Kiss Sándor kardalos. Losonczy Gábor kardalos. Miksai Emil kardalos. Rába István társalgási énekes. Rédei István énekes bonvivánt. Szarvasy Sándor jellem-színesz. Szathmáry Árpád komikus. Tóth Elek bonvivánt. Tihanyi Miklós operett, buffo komikus. Vank István segéd-komikus. Várdy Ede kardalos. 22 tagu saját zenekar. Zenekarigazgató: Fleischer József.

Műszaki osztály: Szepesy Andor főruhátáros 3 segéddel; Raminger István fodrász 2 segéddel; Szilágyi Gyula díszmester 8 segéddel; Horváth József főkellékes 4 segéddel; Kandel Jenő iroda-szolga.

Az 1904. és 1905-iki színi évadban színre kerülnek a fővárosi összes színházak legutolsó és legújabb darabjai.

Bérlethirdetés.

Van szerencsém a t. bérlethözönység becses tudomására hozni, miszerint 200, illetve 100 páros és 100 páratlan előadásra bérletet nyitok a következő mérsékelt árak mellett: Nagy páholy 200 előadásra 840 frt. Félbérletre 420 frt. Többi páholy 200 előadásra 720 frt. Félbérletre 360 frt. Zsólye 200 előadásra 180 frt. Félbérletre 90 frt. Kórszék 200 előadásra 144 frt. Félbérletre 72 frt. Támlásszék 200 előadásra 120 frt. Félbérletre 60 frt. Erkélyszék I. sor 200 előadásra 72 frt. Félbérletre 36 frt.

Bérleti feltételek: A bérleti összeg két

részletben fizetendő és pedig első fele a jegy átvételekor, a másik fele a 100-ik bérleti előadás napján. A bérlet annak teljes lejártáig fel nem bontható. Bérletet lehet 1904. évi szept. 15-től a színház nappali pénztáránál d. e. 10—12-ig és d. n. 3—5-ig. A bérlet gyűjtését Erdélyi Miklós titkár végzi.

Mély tisztelettel

Somogyi Károly,

a Szigligeti-színház igazgatója.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör választmányi gyűlése.

A nagyváradai katolikus kör választmánya holnap 7-én szerdán délután fél 6 órakor a kör helyiségében ülést tart, melyre a választmány tagjait ez uton is meghívja

az elnökség.

Orvosgyűlés.

A Biharmegyei Orvos-Gyógyszerész- és Természettudományi-Egylet folyó évi szeptember hó 7-én délután 5 órakor a bábaképzőntézet tantermében szakülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezennel meghívom.

Tárgysorozat:

1. Dr. Konrád Béla: Betegbemutatók.
2. Dr. Grósz Samu (Berettyó-Ujfalu): Trismus és tetanus esetek.
3. Dr. Erdős Adolf: A biharmegyei közkórház tetanus esetei.

Keit Nagyváradon, 1904. szeptember hó 2-án.

Dr. Edelmann Menyhért

egyleti titkár.

Igazságszolgáltatás.

Börtönügyi kongresszus. A nemzetközi börtönügyi bizottság ma délelőtt a képviselőház 1. számú termében megkezdte tanácskozásait, amelyek célja a jövő esztendőben Budapesten tartandó nemzetközi börtönügyi kongresszusnak előkészítése. Az ülésen, amelyet Ricki Gyula igazságügyi tanácsos vezetett, maga Plósz Sándor igazságügyminiszter is megjelent a francia beszéddel üdvözölte a bizottságot.

A megjelentek a miniszter beszédét élénk tetszéssel fogadták. Ezután Ricki Gyula köszönetet mondva a miniszternek az ülésen való megjelenéséért és a bizottságot üdvözölő szép szavaiért, a maga részéről is melegen üdvözölte a megjelenteket s hosszabb beszédben kifejtette a bizottság tanácskozásainak jelentős voltát. Az éljenzéssel fogadott elnöki megnyitó után áttértek a napirendre, melynek során a bizottság már ma elvégezte munkája nagyrészét. A tanácskozásokat holnap folytatják.

TANUGY.

Beiratás.

Az Olasz-i — széchenyi téri — községi elemi leányiskolába a beiratások folyó hó 7-ikéig a Korona-utcai elemi fiúiskola helyiségében, 7-ikén tul pedig a Széchenyi-téri új elemi leányiskola épületében fog eszközölni. *Katonáné Tasnády Róza*, igazgatónő.

SPORT.

Kerékpárverseny a Sport-téren.

A lővészegylet Rhédey-kerti felügyelősége vasárnap délután a Sporttéri pályán kerékpárversenyt rendezett csekély érdeklődés mellett. A tribünön alig néhány sort töltött meg a kö-

zönség s a többi olcsóbb ülő valamint az állóhelyeken is rendkívül gyér számban voltak a verseny iránt érdeklődők.

A versenyt *Mezey Mihály* vezette. Kivüle a birói páholyban foglaltak helyet *Jellinek Géza*, *Fleischbacher Hugó*, *Hanzlián Ede*, *Knauer Károly*, *Sichert Ede*.

A bicikli verseny különben elég szépen sikerült. Versenyzők voltak Aradról és Debreczenből is. A pálmát azonban nem sikerült az idegeneknek elvinniük, bár szintén megállták helyüket. Szerencsétlenség nem történt, bár három leestek versenyközben.

A verseny a következő eredménnyel járt: A verseny megajátójában nagyvárad, aradi és debreczeni fiatalok vettek részt, kik közül *Duffner János* (Arad) lett az első, *Meer Imre* nagyvárad a második és *Gyórfly István* nagyvárad a harmadik.

A vendégek versenyében ismét *Duffner* vitte el az első díjat nagy ezüst érmet, a második lett *Bucskó Béla* szintén aradi, a harmadik *Koncz Lajos* (Debreczenből.)

A nagyváradai kerékpárosok versenyében *Gyórfly* lett az első, *Meer Imre* a második, *Fetro András* a harmadik.

A juniorok versenyében *Nagy Lajos*, *Harragh Hermann* és *Kovács Géza* lettek a győztesek.

Legérdekesebb volt a tizezer méteres főverseny, 25-ször kellett a pályát körül futni. 17 körön keresztül *Duffner* vezetett, amikor *Gyórfly* István váratlanul előre jutott és meg is tartotta mindvégig az elsőségét. O nyerte el az aranyozott nagy ezüst érmet Győztesek lettek még: *Meer Imre*, *Bucskó Béla* és *Duffner János*.

Ezután az akadályverseny következett, mely abból áll, hogy az akadály előtt a biciklikről le kell szállani a versenyzőnek és lehető gyorsasággal ismét felülni. — O ször kellett a pályát körülfutni. Itt is *Gyórfly* lett az első, *Nagy Lajos* a második és *Meer Imre* a harmadik.

A vígásversenben *Meer Imre*, *Urbanek Gyula* és *Bucskó Béla* nyertek díjat.

A jury nevében *Jellinek Géza* hirdette ki az eredményt és adta át az érmekeket a győzteseknek.

TAVIRATOR.

A miniszterelnök utja.

Budapest, szept. 5. (Saj. tud. táv.) Tiszta holnap Budapestre utazik, mert minisztertanács lesz valószínűleg csütörtökön.

Bubics-alapítvány.

Kassa, szept. 5. (Saját tud. táv.) Az egyházmegye százéves fennállása emlékére gyűjtés indult meg megveszerte egy alapítvány létesítésére. Összegyűlt 11 ezer korona. Erről ma egy tisztelgő küldöttség értesítette a püspököt, a ki megígérte, hogy az alapítványt ki fogja egészíteni 20 ezer koronára. Az alapítvány neve Bubics-alapítvány lesz és a célja az elaggott papok anyagi segítése lesz.

Lujza hercegnő szökése.

Budapest, szept. 5. (Saj. tud. táv.) Bécsben még mindig nem tudják Lujza hercegnő tartózkodási helyét Svájcban hiába keresik.

Budapest, szept. 5. (Saját tud. táv.) Drezdából táviratozzák: Lujza hír szerint Párisban van, ahol megfigyelteti magát orvosilag, s csak azután fogja nyilvánosságra hozni, hogy hol van?

Budapest szept. 5. (Saját tud. táv.) Az emberi jogokat védő liga Brüsszelben értekezletén elhatározta, ha Lujza hercegasszony elmebeli állapota normálisnak bizonyul, közbelép, hogy ne szolgál-tassák ki Lujzát.

Gyilkos hadgyakorlatok.

Marosvásárhely, szept. 5. (Saját tud. táv.) Az ideai hadgyakorlatok nem mulnak el áldozatok nélkül. A Marosvásárhelyről Torda felé induló honvéd ezredekben 9, más híradás szerint 12 ember halt meg és 150-en súlyosan megbetegedtek. Az áldozatok többnyire családapák. A gyors menetelés és a hőség oka szerencsétlenségüknek.

NYILTTÉR.

Miden külön értesítés helyett közlöm barátaimmal és jó ismerőseimmel, hogy *Klärmann Gizella* kisasszonnyal *Kolozsvárt folyó hó 4-ik napján házasságot kötöttem.*

Nagyvárad, 1904. szept. 6-án.

Deutsch Ignác,

Kirschner és Deutsch-czég belfüggetteje.

A jó munka a legjobb reklám.

Ki javítja meg olyan bámulatos olcsón és pontosan az óráját, mint

Freund Benjamin.

Miért? Mert a legjobb gépekkel és munkaerőkkel van ellátva. Ékszer vagy órát csak

Freund Benjaminnál

vásárolhat legolcsóbban, miért? mert kis hásszonnal is megelégszik.

Fél árban kinél kap szemüveget, hő- és lázmérőket, azt is csak

Freund Benjaminnál.

Miért mert megvett potom árért egy raktárt.

Van-e törött vagy ócska arany és ezüst eladó vagy cserébe akar.

Freund Benjaminnál

értekesítheti legjobban. Ékszer javítást hallatlan olcsóért eszközöl.

Ki nem tudja, hogy hol lakik az a

Freund Benjamin,

mű-órás, ékszerész és látszerész, az figyelje meg

Nagyvárad, Fő-utca, Széchenyi-szálloda épület

KOZGAZDASAG.

Szőlősgazdák figyelmébe. Nagyvárad város adó- és pénzügyi tanácsosa a következő hirdetményt teszi közlé:

Az 1892. évi XV. t.-cz. 3. §-a szerint nyílt községekben azok a szőlős gazdák, kik szesz italok kimérésével vagy kis mértékben való elárúsításával (1888. XXXV. t.-cz. 2. §-a) nem foglalkoznak, abban a kedvezményben részesülnek, hogy saját termésü boraiktól a házi szűk-ségre szánt bormennyiség után állami italadó fejében az 1893. év előtt fennálló fogyasztási adónak megfelelő részt fizetik, vagyis Nagyváradon mint I-ső osztályu községben, bor után hektoliterenként 6 korona 70 fillért, bor, must

és szőlő, csefere után hektoliterenként 5 korona 40 fillért.

A már hivatolt törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1892. évi 51015 számú pénzügyminiszteri utasítás 26 §-a értelmében felhívom mindazon szőlőbirtokosokat, kik az előbb említett kedvezményre igényt tartanak, miszerint folyó évi szeptember hó végéig, legkésőbb azonban a szüret megkezdéséig ebbeli igényüket a városi adóhivatalnál, annyival is inkább jelenték be, — mivel a későbbi bejelentések tekintetbe vehetők nem lesznek.

Nagyvárad, 1904. szept. hó 3-án.

Lukács Ödön,

adó és pénzügyi tanácsos.

Határidők.

Budapest, szept. 4.

Buza áprilisra	10.92
Buza október	10.69
Tengeri	7.56
Rozs okt.	8.28

Zab ápr. — — — — —	7.36
Káposzta, repce, aug. — — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. szept. 4-án.

Osztrák hitel	685.50
Magyar hitel	749.50
Alluviasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	585.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 4.

Magyar aranyjárdék 4%	118.90
Magyar koronajárdék	97.10
Magyar vasuti kölcson aranyban 4%	88.75
Magyar vasuti kölcson ezüstben	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.75

Italméresi jog megváltá i kötvény	98.50
Horváth szlapon földtehermentési kötvény	2.06
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcson	161.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcson	.99
Osztrák járadék papirban	99.85
Osztrák járadék papirban	1.19
Osztrák járadék aranyban	.99
Osztrák korona járadék	1.58
Osztrák államsorsjegyek	16.10
Osztrák magyarban részvény	7.59
Magyar hitelbankrészvény	649.15
Osztrák hitelintézet részvény	68g.
Párisi vista	19.04
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.17
Németbirodalmi márka	239.67
Londoni vista	94.92
20 márkás arany	28.48

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A legnagyobb vállalat a látványosságban.

BIOSKOP

E készülék Párisban az 1900. évben a Grand-Prix-vel lett kitüntetve. 500 lámpafénnyel, 6 ivlámpával van kivilágitva; e vállalat Berlinben, Triesztben, Grácban, Budapesten stb. nagyobb városokban óriási feltűnést keltett.

MŰSOR:

Szeptember 6 1. — Vilmos császár a diszszemlén Kielben. 2.— Klown és Auguszta. Jelenet. 3. — A becsapott csendőrök. 4. Pierott mint vadász. 5. — Idomított papagályok. 6. — A rövidlátó vadász. 7. — Méhtenyésztés, mikroskop felv. 8. — Tell Vilmos. Tört. színmű 5 képb. 9. — A békák reggelije. 10. — Népfelkelők Maczedóniában. 11. — Jobb mint Fregoli. 12. — Montrei látképe. 13. — Az elbűvölt-kut. 14. — Babi és vau-vau. 15. — Jalu melletti út-közet. 16. — Japánok átkelése a Jalu folyón,

Naponta új képek az orosz-japán háborúból.

Helyőrák: Zártszék 80 fill., I. hely 60 fill., II. hely 40 fill., III. hely 30 fill.

Iskolák és egyetek tömeges megjelenései tekintetbe vétetnek és kedvező belépti-díjban részesülnek.

Előadások: naponta este 6, 7, 8, 9 órákor, vasár- és ünnepnap 3 órától óránként.

Villanv világitás saját 20 lóerejű gőzgépével.

Minden hétfőn és pénteken este 9 órákor előadás csak urak részére.

Hirdetmény,

A helybeli helyőrség legénységének élelmezési kezelésénél folyó évi szept. hó 27. és 28-án, délelőtt 9 órákor az 1905. évben szükséges

hús, zsír, liszt,

hüvelyes vetemények stb.

szállításának biztosítására versenytárgyalás tartatik, és pedig: **27-én a hús és zsirra,** **28-án a liszt, hüvelyes vetemények stb-re** vonatkozólag. A közelebbi feltételeket naponkint delelőtt 10—11 óráig a várban, a helyőrségi élelmezési kezelésénél lehet megtekinteni. 874

FŐ-ÜZLET: Zöldfa-utcza, a Zöldfa-kávéházzal szemben.

Szülők figyelmébe ajánljuk

fiuk és leánykák részére: kész fehérműveket, ugyszintén paplanok,

harisnyák s miden rőfös és női divatáruk nagy választékban.

FÉRFI-INGEK. Szolid és pontos kiszolgálás mellett.

Szabó Testvérek rőfös- és divatáruháza Nagyvárad, Zöldfa-utcza, — a »Zöldfa«-kávéházzal szemben és a »Zöldfa«-sörscarnok mellett. —

FIÓK-ÜZLET: Zöldfa-utcza, a Zöldfa-sörscarnok mellett.

FINOM KISZOLGÁLÁS.

SZOLID ÁRAK.

Hirdetések felvételnek
a legjutányosabb árban e lap
kiadóhivatalában.

Guzmann Ferencz

bádogos-mester
Nagy-Körös-utca 8. sz. (Mertz-ház.)

Elvállal:

légszesz-, vízvezeték-berendezéseket,
csatornázásokat.

Fürdőszobákat és angol closetek
800 készítését.

Mindennemű

bádogos munkálatokhoz, tervek és
költségvetéseket díjtalanul készítek.

**Házak jókarban tartási
vállalata.**

Telephonszám: 448.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Részvénytökeje teljesen befizetett félmillió kor.

Betéteket elfogad előnyös feltételek mellett könyvecskékre vagy folyószámlára.

Leszámitol magán- és üzleti-váltókat a legmérsékeltebb kamatláb alkalmazása mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra zálogkölcsön vagy folyó számla alakjában.

Vesz és elad tőzsdén jegyzett értékpapírokat és bevált értékpapír szelvényeket és sorsolt értékeket.

Kézi zálogosztályában (Kossuth Lajos-utca 4 sz. földszint) pénz előleget nyújt arany és ezüst tárgyakra valamint mindennemű ingóságokra a törvény által megszabott kamat mellett

Rövid vagy hosszabb lejáratu közönséges vagy törlesztéses jelzálog

kölcsönöket nyújt

ház és földbirtokokra

esetleg drága kamatozásu kölcsönöket konvertál 500 koronától kezdve

10—50 évi visszafizetésre a legolcsóbb kamat és tőketörlesztési hányad

881

mellett, gyors lebonyolítással.

Uj üzlet!

Szolid és pontos kiszolgálás!

A legdivatosabb francia delainek, batisztok,
legjobb mosó kartonok, 140 cztm. széles fekete és tegethof
lüsterek, napernyők, legolcsóbban csak
Kertész Sándornál szerezhetők be,
NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca, (Heimann Lipót és Társa céggel szemben.)

Szolid és pontos kiszolgálás!

Uj üzlet!

U Z L E T - Á T H E L Y E Z É S !

HOFFER BERTALAN

paplangyártási telepét Fő-utca, Bazár-épületből

Szilágyi Dezső u. dr. Adorján-ház

szouterrain helyiségébe helyezte át, miről a nagyérdemű vevőközönséget értesíti és további szives látogatását kéri.

Kész paplanok dús választékban.

Ugyanott varróleányok folytonosan felvételnek.

686